

Motion till riksdagen 2021/22:4060

av **Maria Gardfjell (MP)**

Uppdatering av livsmedelsstrategin

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur livsmedelsstrategin kan revideras och utvecklas i enlighet med förslagen i motionen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I juni 2017 antog riksdagen livsmedelsstrategin som sträcker sig fram till år 2030 och är en långsiktig tillväxtstrategi som omfattar hela livsmedelskedjan. I maj år 2020 presenterades EU:s livsmedelsstrategi ”Från jord till bord”.

När livsmedelsstrategin togs fram så skedde det i kontexten av ett lantbruk i kris, en konkurrenskraftsutredning som visat på behov av att stärka sektorn samt ett behov av långsiktiga spelregler för lantbrukets aktörer i relation till EU och omvärlden. Livsmedelsstrategin fick ett starkt parlamentariskt stöd och utgör grunden för mycket av arbetet på myndigheter och i lantbruksnäringen.

Det sker mycket i omvärlden som gör att det behövs ett omtag för att inte strategin ska upplevas som förlegad och gammaldags. Vi har sedan strategin togs fram sett ökat fokus på klimatkris och förlust av biologisk mångfald, vi har genomlevt en pandemi och sett både EU:s gröna giv presenteras och FN:s Food Systems Summit (FSS) genomföras. FSS samlade 50 000 personer via webben som lyssnade när statschefer från hela världen tog ställning för hållbara livsmedelssystem.

Gröna given och Från jord till bord-strategin kommer påverka arbetet med det svenska livsmedelssystemet och Sverige behöver vara en starkare, mer proaktiv drivande kraft i arbetet.

Från jord till bord är ett förslag som syftar till att göra EU:s livsmedelssystem till en global standard för hållbarhet. I visionen pekas konkreta problemområden ut och det ges förslag till vad som behöver göras för att nå målen. I Från jord till bord samlas olika instrument/incitament för att nå ett rättvisare, hälsosammare och miljövänligare livs-

medelssystem. Strategiförslaget har också tydliga hänvisningar till den pågående pandemin och lågkonjunkturen.

Det finns stora likheter mellan den svenska livsmedelsstrategin och Från jord till bord, men också vissa skillnader. Till exempel har Från jord till bord tydligare miljöfokus och betonar folkhälsoaspekten och konsumtionsvanorna när det gäller både miljömässig och social hållbarhet. Från jord till bord kan snarare betraktas som en omställningsstrategi medan livsmedelsstrategin är mer av en nationell tillväxtstrategi.

Från jord till bord har höga ambitioner när det kommer till minskad klimatpåverkan från livsmedelskedjan. Kommissionens avsikt är att ta fram ett nytt initiativ för koldioxidinlagring inom ramen för det som kallas ”klimatpakten” och utarbeta ett regelverk för certifiering av kolsänkor, vilket, enligt Från jord till bord, kommer att främja nya affärsmodeller som ger lantbrukare en ny inkomstkälla och hjälper andra sektorer att minska koldioxidutsläppen i livsmedelskedjan. De nya miljösystemen (eco-schemes) inom strategin kommer också att erbjuda mycket finansiering till stöd för hållbara metoder, såsom precisionsjordbruk, agroekologi som ekologiskt jordbruk samt skogsjordbruk.

Riksdagsmajoriteten har de senaste åren påverkat Sveriges hållning i EU-frågor i en riktning så att det av omvärlden uppfattas att Sverige är mer och mer nationalistiskt, att Sverige sitter i baksätet och trycker på bromsen. Villkor för företag i livsmedelsbranschen, för lantbruket och konsumenterna kommer att påverkas av EU och därför behöver EU-politiken prioriteras.

Det finns många positiva satsningar och nya insikter i EU:s livsmedelsstrategi och därför bör den svenska livsmedelsstrategin uppdateras för att ligga i linje med EU:s livsmedelsstrategi Från jord till bord.

Utöver EU-perspektivet måste prioriteringarna i FSS synas mer, bland annat.

Ökat fokus på hela livsmedelssystemet

Ökat värde tillförs livsmedelsproduktionen genom förädling och marknadsföring ända ut till konsument, och även dessa delar behöver synliggöras och genomföras på ett hållbart sätt. Även exporten behöver ske på basis av förädlade produkter, koncept och kunskap och inte i huvudsak primärproducerade produkter.

Ökat fokus på drivkrafter i systemet

Konsumenterna i den befintliga livsmedelsstrategin ska som det står nu stå för drivkraften i en omställning till mer ekologiskt och hållbart. Men det är en förlegad uppfattning att enskilda konsumenter ska kunna bära hela ansvaret. Konsumenterna har vare sig den makten eller möjligheten. Producenterna och politiken måste ta ett mycket större ansvar för omställningen. Och självklart bör konsumenterna involveras mer än idag för att successivt få mer kunskap eller kapacitet att bära mer ansvar. Drivkrafter handlar om målsättning och agenda för företag, politiska ställningstaganden och en målbild som bygger på planetens gränser och visar för konsumenterna att detta går att genomföra på ett tilltalande sätt.

En vision om ett hållbart livsmedelssystem inom planetens gränser inkluderar ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet

Planetens gränser måste tydliggöras så att det blir klart att livsmedelssystemet inte kan bli eller kallas konkurrenskraftigt om vi inte tar hänsyn till och vårdar förutsättningarna för produktionen.

Ökat fokus på ungas roll i livsmedelssystemet

När man lyssnar på unga människor så blir det tydligt att de vill ha mer kunskap och vägledning, att deras livsmedelskonsumtion ser annorlunda ut än de vuxnas och att de vill spela roll i utformningen av framtida matvanor.

Integrering av arbetet med hållbara livsmedelssystem och hälsosamma vanor

Hållbar hälsosam folkhälsa för alla är en viktig inriktning. Arbetet med hållbara livsmedelssystem berör i grunden många departement, t ex Socialdepartementet, Näringsdepartementet, Miljödepartementet och Finansdepartementet, men vi ser inte så mycket samverkan idag kring dessa frågor som skulle behövas. Frågan om matsvinn är, för att ta ett exempel, en lika viktig fråga för hushållens ekonomi som för miljön och även folkhälsan. Ett integrerat arbetssätt blir viktigare och viktigare i takt med att komplexiteten ökar. En livsmedelsstrategi måste gå i takt med mål om ökad folkhälsa. Kunskapslyft krävs för goda matvanor och en ökad folkhälsa.

Cirkulära system och resursfrågan

Livsmedelsstrategin behöver driva på utvecklingen för ökad resurseffektivitet i livsmedelskedjan och i ökad utsträckning stötta arbetet för att ta tillvara resurser som t ex växtnäring, material etc.

Ökad lönsamhet för hållbar produktion

Det finns ett stort behov av hållbarhetsåtgärder i livsmedelsproduktionen som kostar pengar, allt från våtmarker och biogasanläggningar till förädlingsanläggningar och infrastruktur. Här behövs en kraftfull strategi för ökad hållbarhet som går utöver CAP och den svenska handlingsplanen kopplad till CAP.

Ingen hunger

Sveriges bidrag till att minska världssvälten påverkar också livsmedelsstrategin. Förhållandet mellan det nationella och det internationella behöver belysas mer, inte minst Sveriges roll och påverkan i det globala systemet med fokus på hållbar produktion och konsumtion.

Dialog för framgång

I förarbetet till FSS genomfördes ett stort antal dialoger i Sverige som samlade en bred grupp aktörer i livsmedelskedjan. Dessa finns tydliggjorda i dokumentet som publicerades inför FSS, den svenska färdvägen. Viktiga punkter som dessa lyfte var:

- Gemensam målbild och förbättrad samordning
- Offentlig verksamhet spelar roll
- Ungdomsperspektiv
- Forskning och innovation
- Underlätta för konsumenten att göra hållbara val
- Stärka lönsamheten för hållbar produktion och förbättra villkoren för primärproduktionen
- Cirkulära system och återvinning
- Svensk konsumtionspåverkan globalt och matens rätta pris
- Fördelning och rättvisa

Alla dessa punkter bör speglas i en uppdaterad livsmedelsstrategi, och kommer göra det svenska livsmedelssystemet mer framtidssäkrat och hållbart.

Några av de svenska svagheter som dialogerna har identifierat är bl.a. att:

- Det finns behov av en stärkt gemensam målbild och en mer sammanhållen politik med större fokus på systemperspektivet.
- Det är fortsatt viktigt att säkerställa det balanserade och integrerade förhållnings-sättet till hållbarhetens ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensioner.
- Stat, region och kommun har höga ambitioner, men arbetet går i otakt dem emellan.
- Många utmaningar kvarstår trots insatser från både stat, region och kommun såväl som andra aktörer. Det tar tid att åstadkomma förändring.

De koalitioner som skapats genom toppmötet för livsmedelssystem utgör en viktig del i att fortsatt driva arbetet framåt på global nivå. Sverige har gått med i tre koalitioner. Dessutom har Sverige beslutat att gå med i ett USA-lett klimatinitiativ som inte är knutet till toppmötet men som är av relevans för arbetet med livsmedelssystem.

- Koalition om skolmat: med målet att varje barn till 2030 har möjlighet att få tillgång till ett hälsosamt mål mat varje dag i skolan.
- Koalition om hälsosamma och hållbara dieter: fokus på konsumtionssidan och de utmaningar som finns kopplat till vad vi äter – undernäring, övervikt, brist på/begränsad tillgång till näringsriktig mat.
- Koalition om livsmedelsförluster och matsvinn (FLW): syftar till att genom ökad kunskap om FLW och dess orsaker leda till lämpliga insatser så att mer av livsmedelsproduktionen tillvaratas.
- Medverkan i Agriculture Innovation Mission for Climate (AIM for Climate) som syftar till att öka innovation och samarbete för ett klimatpositivt livsmedelssystem.

Systemperspektivet är inte något som livsmedelsstrategin alls ger uttryck för idag. Därför behöver livsmedelsstrategin revideras.

Maria Gardfjell (MP)